Aqqalu C. Jerimiassen EM 2026/7-1

Atassut 22. September 2025

Forslaget til Finanslov for 2027.

Naalakkersuisoq for Finanser og Skatter

Som samfund er det, der har den mest direkte indflydelse på vores hverdag og på hele samfundet, vores finanslov.

Derfor er det nødvendigt, at den bliver udarbejdet grundigt og med omtanke.

I de foregående år, når vi fra Atassuts side har udtalt os om finanslovsforslagene, har vi igen og igen mindet om, at vi er nødt til at have en reservekonto, så vi er forberedt på dårligere tider.

Det har imidlertid ikke været tilfældet under de to foregående valgperioder, og desværre ser vi nu konsekvenserne af, at der er blevet lavet løsninger med blikket rettet mod morgendagen. Det har medført, at mennesker systematisk bliver ramt.

Suila, altså Suila. Det er næsten, som om det eneste, man ser på de sociale medier, er Suila. Mange mennesker har desværre kun oplevet en kortvarig glæde og tilfredshed efter at have modtaget pengene.

Selvom der uden tvivl er mange mennesker, der har haft glæde af det, hører vi desværre også om personalemangel på plejehjem, i fiskeindustrien, i butikker og på botilbud for mennesker med handicap på udbetalingsdagen for Suila.

Og her mener vi fra Atassuts side, at der er meget, vi er nødt til at vurdere grundigt. Vi mener også, at denne ordning bør ændres, når vi finder det nødvendigt, uden at det igen går ud over borgerne.

Det er blevet helt nødvendigt, at vi gennem finansloven finder løsninger, som kommer hele samfundet til gode og ikke senere rammer borgerne negativt. For hvis vi på dette tidspunkt i valgperioden ikke finder løsninger, kommer vi til at fremstå, som om vi accepterer, at de samme forhold bare fortsætter.

Ordet »pres« var en nyhed i går. Nu er en ny dag imidlertid begyndt, og vi må bruge vores kræfter på at skabe en lettere vej frem for vores samfund og vores liv.

Vores finanslov har nu overskriften:

»Samfundsmæssig robusthed tæt på borgerne«

Jamen, så lad det ikke bare være en overskrift – lad den også blive omsat til noget, der mærkes hos borgerne!

Smukke ord skaber ikke et sundt og velfungerende menneske. På samme måde bliver selvstændighed heller ikke til virkelighed, bare fordi man fremstiller det, som om himlen bliver klar og træerne grønne.

Inflation

I Grønland siger man, at økonomien er i vækst, og de økonomiske råd og rådgivere melder samtidig ud, at købekraften er steget.

Men hvorfor hører vi så hele tiden, at vores medmennesker økonomisk aldrig har haft det så svært som nu? Hvorfor hører vi hele tiden, at presset på folks hverdag aldrig har været så stort?

Man har sagt i mange år her i Grønland:

Når fiskeriet går godt, går det også godt for Grønland.

Det er der flere sider af, som er sande. Men først og fremmest er det fiskerne og virksomhederne, der får stor glæde af det. For mennesker med almindelige og mellemstore indkomster er det ikke nødvendigvis nogen stor trøst, når man samtidig ser medarbejdere blive afskediget i landets store virksomhed, Royal Greenland, mens der udbetales millioner i fratrædelsesgodtgørelser.

Lad os bare sige det igen: Der er rigtig mange ting, som skal rettes op på.

Inflationen har medført, at den købekraft, vi har i Grønland, er blevet svækket, og det er en af de store udfordringer, vi står med, når vi gennem finansloven forsøger at regulere økonomien og vores levevilkår.

En del af problemet er, at bloktilskuddet fra staten beregnes med udgangspunkt i udviklingen i den danske økonomi og inflationen dér, uden at følge den inflation, vi oplever her i Grønland.

Det er netop derfor, vi i Atassut hele tiden siger:

»Kom nu – lad os få moderniseret selvstyreloven og gøre den mere rettet mod vores borgere og vores samfund!«

Den situation, vi i dag oplever, og som bliver stærkt kritiseret af samfundet, har vi i Atassut besluttet, at vi vil være med til at ændre, når en ny koalition skal dannes.

Det er noget, vi desværre allerede bliver kritiseret for, og når der samtidig bliver spredt fordrejede og usande oplysninger, bliver det ikke mindre.

Men som vi allerede har sagt: Presset skal fra i dag være noget, vi lægger bag os. Nu skal vi i langt højere grad fokusere på mulighederne for økonomisk udvikling i Grønland.

Der bliver altid talt om, at vi skal kunne være mere selvforsørgende i Grønland, og at vi skal have flere private virksomheder. Men vi grønlændere er desværre også meget dygtige til at holde hinanden nede og trække vores egne landsmænd ned.

Hvorfor siger vi det?

Vi har gode grunde til at sige det. Det bliver ofte kritiseret, når opgaver, som hidtil har været varetaget udefra, bliver overtaget herhjemme. Det er forståeligt, og vi kan sagtens forstå det. Men her er vi også nødt til at se på os selv og spørge:

Er det ikke på tide, at vi ser meget mere indad, holder op med at lede efter fejl hos andre og holder op med hele tiden at lade os aflede af andre ting?

Grønlænderens største konkurrent er ofte en anden grønlænder.

Det er ikke nødvendigvis den nyankomne grønlænder, der bliver presset ud af danske eller engelske virksomheder. Misundelse, jalousi og andre lignende ting har desværre fyldt alt for meget i vores måde at være sammen på i de senere år.

Det er nogle af de største hindringer, vi desværre møder, når vi som private forsøger at skabe os en levevej og tjene penge i Grønland.

Vi kan allerede forestille os, at nogle bliver vrede over, at vi siger det på denne måde. Men vi er nødt til at holde op med at skjule det, der sker i vores hverdag. Vi skal være bedre til at støtte hinanden. Grønlænderen skal have større tro på sig selv, og grønlænderen skal holde op med at give andre skylden.

Erhvervsliv og uddannelse

Naalakkersuisut har nu tydeligt fremlagt planer, der skal skabe udvikling på uddannelsesområdet i Ilulissat og Tasiilaq.

Fra Atassuts side vil vi særligt fremhæve, at det tidligere forslag om en gymnasial uddannelse i Ilulissat nu er ændret, således at Naalakkersuisut har anbefalet, at den finansieres.

Det kan vi i Atassut glæde os over, for vi mener, at det er helt naturligt at have en retning, hvor de allerede eksisterende gymnasier ikke bliver stillet dårligere.

Uddannelse er den største nøgle til fremtiden.

Hvis en grønlænder ønsker at kunne klare sig selv og tænker på fremtiden, må man tro på, at man gennem uddannelse og ved at være mindre afhængig af andre kan løfte sig selv. Udsagnet »Hvorfor gør det offentlige ikke noget?« bør begrænses mest muligt.

Når vi nu ser på de tre lufthavne, som efterhånden er ved at være færdige, hvordan kan de så i højere grad bruges til at skabe erhvervsmæssig udvikling?

Bare det at bygge lufthavnene skaber ikke i sig selv en selvstændig økonomi. Hvis man ikke selv gør noget, men blot venter på det offentlige eller på erhvervslivet, sker der ikke noget. Hvis man ønsker at være med til at skabe udvikling, er der i dag ikke længere nogen hindringer. Viljen er en styrke.

Hvis turismen skal udvikles yderligere, skal de private aktører i Grønland være centrale. Nu hvor turismeloven er færdig, mener vi fra Atassuts side, at den yderligere forlængelse, der har været tale om, bør stoppes. Vi er ikke i tvivl om, at vores egne landsmænd nu kan drive turismeerhvervet, og det støtter vi.

Hvis vi bare fortsætter med at forsinke det, hvornår skal vi så være klar til, at virksomheder fra Grønland kan drive turismen? Der skal selvfølgelig være en begyndelse, og selv om den måske kan blive kritiseret af udefrakommende, må vi gøre det klart, at det er nødvendigt. Vi har ikke fået en ny turismelov uden grund – vi skal også forstå, at den skal gennemføres.

Hvis vi ser på andre erhverv, er Grønland langt bagefter inden for minedrift og udvinding af det, der kaldes ædelsten og ædelmetaller.

Finans- og Skatteudvalget rejste i sommer rundt i Sydgrønland, hvor man blandt andet besøgte guldminen i Nalunaq og boreområdet i Amitsoq.

Her rejste vi fra Atassuts side forskellige spørgsmål. Ja, vi ved godt, hvor dyrt det kan være at drive minedrift i Grønland. Men når man gennem guldminen hører om den malm, der bliver hentet ud af minen, og om værdien af det guld, der efter forarbejdning bliver solgt som produkt, er det ikke overraskende, at man spørger, hvorfor vores indtægter fra råstoffer er så lave.

Der er noget, der ikke hænger sammen. Hvis det ikke kan betale sig at drive virksomheden, og hvis de nævnte beløb svarer til værdien af det, der bliver solgt, så må der være nogen, der tjener penge på den virksomhed, der driver det.

Hvis vi har inviteret dem til Grønland for at tjene penge, må vi også kunne forvente, at de gør noget, der kommer Grønland til gode.

Fiskeriet vil i mange år endnu være centralt for vores økonomi, hvis det ikke skal være sådan for altid.

Når man taler om værdiforøgelse og forarbejdning, og når man nu begynder at se tegn på, at det i større eller mindre grad endelig bliver sat i gang, kan det give håb, selv om der stadig kunne gøres langt mere. Vi skal politisk i langt højere grad arbejde for at gøre det lettere at udvikle det.

Når vi ser på situationen i Grønland

Kommunesammenlægningerne er ikke lykkedes. Det har vi i Atassut sagt så mange gange, at det ikke længere er nogen nyhed.

Heldigvis har vi nu i Sydgrønland fået et klart tegn gennem afstemningerne på, at den nuværende måde at gøre tingene på ikke bliver accepteret.

I finanslovsforslaget bliver kommunerne desværre ramt betydeligt, fordi der ikke er noget, der tyder på, at der økonomisk bliver foretaget nogen form for regulering af udligningen.

Hvis overskriften er:

»Samfundsmæssig robusthed tæt på borgerne«

så er det desværre allerede selvmodsigende, og det vil vi fra Atassuts side gøre klart opmærksom på.

Når man ser på, hvordan vores daglige økonomi og den enkelte borgers økonomi påvirker landskassen, har de økonomiske rådgivere desværre i deres arbejde fra 2025 forudsagt, at Grønland i 2030 vil have et økonomisk underskud på 650 mio. kr., hvis vi fortsætter som i dag.

Derfor vil vi fra Atassut igen sige:

Kom nu – lad os få moderniseret selvstyreloven!

Når man tænker på, at mange af vores grønlandske kvinder blev spiraliseret, mens vi endnu ikke var født, og på den store forskel mellem generationerne, som det har medført i vores samfund gennem årene, bør staten kompensere for dette gennem de årlige tilskud. Et meget stort ansvar ligger hos vores statslige medpart, og det er svært at dække over det med »vi kan, vi vil«.

Når man tænker på de mennesker, som på den ene eller anden måde har været igennem denne meget alvorlige sag, vil vi fra Atassut ikke undlade at stille spørgsmålet:

Hvorfor har Naalakkersuisut ønsket, at vi skal gøres endnu stærkere åndeligt, når der stadig findes så store indre belastninger i vores samfund?

Det nye, som desværre kan ses, er, at kirken er blevet noget, der skal spares på.

Hvor er så det svar, som Naalakkersuisut gav på forslaget fra det tidligere Atassut-medlem i Inatsisartut, Knud »Kunoorsu« Kleemann?

Når man ser på de ord og løfter, der tidligere er blevet givet af naalakkersuisoq, er det desværre tydeligt, at der nu bliver handlet modsat af det, der blev sagt. Det er ikke svært at se, hvad konsekvensen bliver, når en naalakkersuisoq lover noget og derefter handler anderledes.

Derfor håber vi fra Atassut, at dette vil blive taget op som et område, hvor der skal fremsættes ændringsforslag.

Vi har allerede hørt, at mange af kirkerne langs kysten har et stort behov for renovering. Den åndelige styrke, som mange finder værdifuld gennem den opdragelse, vi som samfund har fået gennem den lutherske tradition, betyder meget for mange mennesker. Hvis man gradvist forsøger at fjerne dette, vil det være et meget stort tab for samfundet.

Når man blot tænker på respekten for medmennesket og mange andre værdier, der bygger på Bibelen, og samtidig åbner Facebook og lignende sociale medier i dag og ser, hvordan vores medmennesker behandler hinanden, er det i sig selv noget, der bør få os til at tænke os om.

Vi har allerede set lande, der er blevet åndeligt svækket, blandt andet tidligere kommunistiske lande, hvor religion var stærkt begrænset eller helt forbudt, og som gennem årene er gået tilbage. Det ville være beklageligt, hvis vi skulle vælge den samme vej.

Fra Atassuts side er vi derfor klar til at være med til at skabe ændringer på dette område.

Krige og konflikter uden for Grønland bliver ofte angivet som årsag til stigende priser på varer. Men når man ser på priserne i dag og sammenligner med situationen i vores medriger, er det svært at få det til at hænge sammen, og der er til tider blevet givet forklaringer, som ikke helt rammer rigtigt.

Når priserne på dagligvarer er steget, og man ser på prisudviklingen i verden, er det værd at bemærke, at krigenes påvirkning af priserne nogle gange efterfølgende aftager, og at priserne i vores nabolande og i vores medriger kan falde igen, uden at priserne i Grønland nødvendigvis følger med ned.

Her vil vi fra Atassuts side opfordre Naalakkersuisut til at arbejde med en strengere konkurrencelovgivning.

Der bør også oprettes et forbrugerråd eller et rådgivende organ, som blandt andet kan se på de meget store prisstigninger, der fra dag til dag kan forekomme i forskellige områder og hos private virksomheder, som ikke er Pilersuisoq.

Når vi tænker på KNI A/S og de mere afsidesliggende bosteder, er det desværre sådan, at servicen ikke bliver bedre fra år til år. Derfor mener vi fra Atassuts side, at virksomheden igen bør undersøges grundigt politisk. Hvis ikke, bør der gennem servicekontrakter fastsættes bindende krav, som sikrer den service, der er mest nødvendig i hverdagen.

Hvis hverdagen skal forbedres, er der mange ting langs hele kysten, som vi er nødt til at se nærmere på.

Skat

Det er igen blevet meget interessant at høre, hvordan skattesystemet politisk skal justeres i fremtiden.

Når vi ser på den nuværende situation, og når der allerede er afsat mange millioner til at modernisere de tekniske systemer, er det interessant at vide, hvilken betydning det vil få for borgernes service fra skattestyrelsen.

Når vi tænker på Suila, er der så planer om at indføre en nyere ordning, som igen kan gøre hverdagen lettere?

Eller kan den samlede skat ikke bare sænkes, hvis man tænker på en løsning, der i højere grad kommer alle til gode og samtidig ikke kræver så meget administrativt arbejde?

Når vi ser på Inatsisartuts forårssamling i 2026, drøftede vi fra Atassuts side i vores forespørgselsdebat om skatteområdet muligheden for at indføre en flad skat med 30 procent som udgangspunkt.

Men efter at det allerede stod klart, at dette på ingen måde havde opbakning fra et stort flertal, må vi erkende det.

Derfor er det igen nødvendigt at gøre det klart, hvad det næste skridt skal være. Hvis vi fortsætter med vores nuværende skattesystem, kan vi ikke ændre på de forhold, der fortsat rammer folks privatøkonomi og den enkelte borgers lomme.

Vi håber fra Atassuts side, at Naalakkersuisut har lyttet grundigt til det, vi har sagt.

Vi vil naturligvis fortsat samarbejde for vores medborgere. For hvordan skulle vi ellers kunne være med til at samarbejde? Vi arbejder også for grønlænderne, uanset om et enkelt parti forsøger at stemple os på den måde i den social medier debat.

Vi lader ikke som om, vi kun forsvarer vores landsmænd. Vi lever selv i det samme samfund som alle andre, og selvfølgelig vil vi forsvare vores land, når det handler om vores hverdag og vores økonomi.

Vi ønsker Naalakkersuisut held og lykke med det videre arbejde og henviser til vores bemærkninger. Vi anbefaler, at finanslovsforslaget går videre til andenbehandlingen i Finans- og Skatteudvalget.